

СУЧАСНІ МЕТОДИ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ПРОВІЗОРІВ ЗАГАЛЬНОГО ПРОФІЛЮ З КЛІНІЧНОЇ ФАРМАЦІЇ

В.І. Клименко

Івано-Франківський національний медичний університет

СОВРЕМЕННЫЕ МЕТОДЫ ИНТЕНСИФИКАЦИИ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА ПРОВИЗОРОВ ОБЩЕГО ПРОФИЛЯ С КЛИНИЧЕСКОЙ ФАРМАЦИИ

В.И. Клименко

Ивано-Франковский национальный медицинский университет

MODERN METHODS OF INTENSIFICATION OF TEACHING PROCESS FOR GENERAL PHARMACEUTISTS IN CLINICAL PHARMACOLOGY

V.I. Klimenko

Ivano-Frankivsk National Medical University

Резюме: У статті викладено шляхи інтенсифікації викладання предмету «Клінічна фармація» інтернам фармацевтичного факультету. Доведено, що основною умовою підвищення успішності інтернів є набір тематичних запитань для тестового контролю, ситуаційних задач, інтенсивне залучення інтерна до роботи біля ліжка хворого з визначенням основних синдромів і тактики провізора за листками призначень щодо фармацевтичної опіки при видачі рецептурних і безрецептурних препаратів, тематичне унаочнення занять таблицями, муляжами, стендами.

Обґрунтована доцільність практичного застосування теоретичних знань інтернів з клінічної фармації в різноманітних сферах діяльності: в аптечних установах, сфері фармацевтичного бізнесу, науково-дослідних установах медичного та фармацевтичного профілю і, найважливіше, в лікувально-профілактичних закладах з проведенням інформаційно-профілактичної роботи щодо пропаганди здорового способу життя, профілактичних щеплень тощо.

Ключові слова: клінічна фармація, навчально-методичний комплекс, методика навчання.

Резюме: В статье изложены пути интенсификации преподавания предмета «Клиническая фармация» интернам фармацевтического факультета. Доказано, что основным условием повышения успеваемости интернов есть набор тематических вопросов для тестового контроля, ситуационных задач, интенсивное привлечение интерна к работе у постели больного с определением основных синдромов и тактики провизора за листами назначений по фармацевтической опеке при выдаче рецептурных и безрецептурных препаратов, обеспечение занятий тематическими наглядными пособиями: таблицами, муляжами, стендами.

Обоснована целесообразность практического применения теоретических знаний интернов по клинической фармации в различных сферах деятельности: аптечных учреждениях, сфере фармацевтического бизнеса, научно-исследовательских учреждениях медицинского и фармацевтического профиля и, главное, в лечебно-профилактических учреждениях с проведением информационно-профилактической работы по пропаганде здорового образа жизни, профилактических прививок и т.д.

Ключевые слова: клиническая фармация, учебно-методический комплекс, методика обучения.

Summary: Main ways of intensification of teaching a «clinical pharmacology» are set forth in this paper. Using of thematical questions for test control, tasks, work with the patients (inditification of main symptoms and syndroms) are aproved as a main condition of increasing intern's progres.

It is rational to use intern's theoretical knowledge in clinical pharmacology in differend fields of activity: drugstores, scientific-research organisations with medical and pharmaceutical profiles and in the medical organizations with developing of prophylactical work (vaccination, healthy life).

Key words: clinical pharmacology, taught-complex, methodics of teaching.

У сучасних умовах відбуваються значні зміни функціональних обов'язків провізора через істотне збільшення готових лікарських форм, розширення номенклатури безрецептурних препаратів, розвитку концепції самолікування. Суттєвого значення в професійній діяльності фахівця набуває консультативно-інформаційна робота – фармацевтична опіка пацієнтів, зокрема, кваліфікована консультація клієнтів аптеки стосовно раціонального вживання рецептурних і, особливо, безрецептурних препаратів: час прийому, поєднання з їжею й іншими препаратами, правильне зберігання, вибір лікарської форми, правила використання нових лікарських форм, а, також, фармацевтичну опіку самого лікаря при призначенні хворому рецептурного ЛП. Провізор також повинен інтерпретувати результати обстеження, володіти основними методами клінічного, лабораторного й інструментального обстеження пацієнтів [1, 2].

Розвиток сучасної фармації потребує наявності в фармацевтичній галузі особливого спеціаліста, який би володів всебічними знаннями не тільки з питань виробництва та використання ліків, але, більшою мірою, був обізнаним в галузі фармакотерапії, був спроможним на належному професійному рівні спілкуватися з лікарем на багато питань,

пов'язаних з лікарською терапією. Провізор повинен надавати лікареві повну інформацію про фармакологічні, фармакокінетичні і біофармацевтичні властивості досліджуваного препарату, допомагати вибрати оптимальний препарат, провести грамотну порівняльну характеристику досліджуваного препарату з наявними аналогами.

З метою оптимізації навчання у провізорів загального профілю вдосконалюються методи викладання клінічної фармації шляхом широкого використання комп'ютерних технологій, створення і застосування навчально-методичного матеріалу (електронних підручників, посібників, методичних розробок та вказівок) [3].

Викладання предмету на кафедрі здійснюється з використанням методичних розробок для викладачів і методичних вказівок для інтернів. Проведення заняття включає вирішення ситуаційних задач, запитань для тестового контролю. Практична частина заняття здійснюється у палатах біля ліжка хворого з опрацюванням медичної документації. Невід'ємною частиною успішного проведення заняття є тематичне унаочнення заняття таблицями, муляжами, стендами.

Навчальна програма з дисципліни «Клінічна фармація» зі спеціальності «провізор загального профілю» (інтерна-

тура) базується на 48 годинах, серед яких 4 години лекційні, 6 годин практичних занять, 38 годин семінарських.

Проводиться лекційне прослуховування матеріалу за допомогою мультимедійного технічного засобу, що стосується сучасного стану і перспектив розвитку клінічної фармації, фармацевтичної опіки та її забезпечення при відпуску рецептурних та безрецептурних препаратів.

Проведення практичного заняття передбачає визначення ступеня теоретичної підготовки студентів до заняття шляхом вирішення 10 тестових запитань. Основний етап заняття включає обговорення запитань з методичними вказівками, вирішення ситуаційних задач, моделювання ситуаційних задач, наближених до життя, пов'язаних з поліклінікою і клінікою, рекламування нових препаратів тощо. В інтернів стимулюється розвиток таких якостей, як асоціативність мислення, здатність до самоаналізу й самоврядування в навчально-пізнавальній діяльності.

На практичних заняттях обговорюється допомога при невідкладних станах і отруєннях, фармацевтична опіка та її забезпечення при відпуску рецептурних та безрецептурних препаратів.

Практична частина заняття проводиться в палатах біля ліжка хворого у спеціалізованих відділеннях лікувально-профілактичного закладу та поліклініці. Робота в палатах з хворими включає збір скарг, анамнезу захворювання та життя, принципи об'єктивного обстеження і формування навчального листка призначення конкретного пацієнта. Інтерни працюють з наочними матеріалами (листки призначення, історії хвороб, дані лабораторного та інструментального методів дослідження). Інтерн оволодіває методологією прогнозування і попередження факторів ризику, а також можливими методами їх корекції. При проведенні комплексного лікування захворювання інтерн оцінює ефективність, сумісність чи несумісність лікарських засобів, здійснює фармацевтичну опіку пацієнтів по кожному лікарському препарату, консультує лікарів та хворих з питань раціонального використання безрецептурних препаратів різних фармакологічних груп, виявляє прояви клінічної дії лікарських засобів, консультує хворих з приводу способу і часу приймання лікарських препаратів, взаємодії лікарських препаратів з їжею та з іншими лікарськими препаратами, які приймає хворий.

Семінарські заняття включають обговорення взаємодії різних фармакологічних груп ліків з організмом і між собою, побічну дію лікарських препаратів, її запобігання та усунення; поняття про хронофармакологію, залежність дії лікарських засобів від біоритмів і режиму харчування, ознайомлення з основами фармакогенетики; клініко-фармакологічну та фармацевтичну характеристику лікарських препаратів, що впливають на нервову систему, серцево-судинну систему, на функції дихальної системи та шлунково-кишкового тракту, на систему крові, ендокринну та репродуктивну системи. Інтерни детально вивчають фармакодинаміку лікарських препаратів протизапальної, анальгезуючої, хондропротекторної дії, сучасних імунотропних та протиалергічних лікарських препаратів, клінічні аспекти застосування вітамінних препаратів; загальні принципи хіміотерапії, клініко-фармакологічну та фармацевтичну характеристику сучасних антибіотиків, синтетичних антибактеріальних препаратів, протівірусних, протигрибкових, антигельмінтних, антипротозойних засобів; актуальні проблеми радіаційної медицини, характеристику радіопротекторів; особливості вікової фармакотерапії та застосування лікарських препаратів у вагітних та жінок, що годують; фармацевтичну опіку та її забезпечення при відпуску рецептурних та безрецептурних лікарських препаратів.

Основою підвищення якості й ефективності системи підготовки інтернів фармацевтичного профілю є розробка електронного навчально-методичного комплексу, який

включає методичні, лекційні матеріали, підручник з клінічної фармації. Використання можливостей комп'ютерного навчання дозволяє працювати з його компонентами у вільному режимі й обирати індивідуальну стратегію навчання.

Науково-дослідна робота інтернів забезпечує набуття навиків самостійної роботи з науковою літературою, формує здатність до аналізу й узагальнення матеріалу, розвитку клінічного мислення, вільного викладу своїх думок, критичного осмислення даних літератури. Тематику досліджень визначає план науково-дослідної роботи інтерна, складений виконавцем разом з викладачем кафедри із врахуванням реальних можливостей виконання в умовах навчання на базі стажування.

Інтерни залучаються до активної участі в клінічній апробації лікарських препаратів вітчизняного виробника, вивчення біоеквівалентності, доклінічних досліджень оригінальних і генеричних ліків та інших видів науково-дослідної діяльності.

У результаті вивчення клінічної фармації інтерн повинен знати: сучасний асортимент і класифікацію лікарських засобів; особливості вікової медикаментозної терапії й вікових лікарських форм; загальні закономірності дії ліків, їх фармакокінетику й фармакодинаміку, питання взаємодії ліків при одночасному використанні, принципи патогенетичної терапії; основні клінічні симптоми та синдроми найбільш поширених захворювань, патогенетичні підходи до їх лікарської терапії; характерні клінічні симптоми найбільш розповсюджених захворювань, що вимагають обов'язкової консультації лікаря; основні принципи симптоматичної лікарської терапії захворювань і патологічних станів, при яких можливе самолікування.

Унаслідок вивчення клінічної фармації інтерни повинні уміти: надавати консультативну допомогу лікарям з питань фармакокінетики і фармакодинаміки лікарських препаратів; на ґрунті клінічного діагнозу, враховуючи індивідуальні особливості хворого (стать, вік, наявність супутніх захворювань), здійснювати аналіз лікарських призначень та їх корекцію; інтерпретувати вказівки лікаря, що стосуються можливої взаємодії лікарських препаратів, призначених хворому, враховуючи історію розвитку захворювання, клінічний діагноз, стан хворого та результати його лабораторних аналізів; надавати консультативну допомогу клієнтам у виборі безрецептурних препаратів; здійснювати фармацевтичну опіку пацієнтів.

У кінці терміну навчання в інтернатурі проводиться практично-орієнтований іспит, який є комплексним і включає кілька предметів: організація та економіка фармації, технологія ліків, фармакогнозія, фармацевтична хімія, клінічна фармація (регламентовано положенням про інтернатуру – Наказ МОЗ України №291 від 19.09.96).

Висновок

З метою підвищення ефективності навчального процесу в інтернатурі для провізорів загального профілю на кафедрі клінічної фармакології й фармакотерапії розроблені сучасні підходи до вирішення проблеми оволодіння професійними знаннями. Навчально-методичний комплекс поєднує навчальний, наочний та інформаційно-довідковий матеріал, що сприяє якісній підготовці фахівця фармацевтичної галузі. Кафедра клінічної фармакології та фармакотерапії забезпечує інтерну фармацевтичного профілю розуміння основних клінічних знань і загальних положень практичної медицини для виявлення ранніх клінічних ознак захворювання, проведення максимально раціональної медикаментозної терапії конкретного пацієнта, здійснення його фармацевтичної опіки та корекції негативного впливу лікарського засобу.

Література

1. Кайдалова Л.Г. Теоретико-практичне обґрунтування моделі

фахівця фармацевтичного профілю на основі компетентнісного підходу / Л.Г. Кайдалова // Проблеми трудової та професійної підготовки. Серія 13: збірник наукових праць. – 2009. - №4. – С. 97-104.

2. Концепція реформування системи фармацевтичної освіти в Україні. – Х.: Вид-во НФАУ; Золоті сторінки, 2005. – 32с.

3. Назаренко Н.В. Мотивація навчання студентів як показник ефективності сучасних педагогічних технологій/ Н.В. Назаренко / проблеми освіти. – 2006. - №45. – С. 164-167.

Одержано 25.02.2013 року.

УДК 378.147+371.322+616.314

ОПТИМІЗАЦІЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЦЕСУ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ “ТЕРАПЕВТИЧНА СТОМАТОЛОГІЯ” ШЛЯХОМ УДОСКОНАЛЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Н.С. Мельник

Івано-Франківський національний медичний університет

ОПТИМИЗАЦИЯ НАУЧНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ПРОЦЕССА ПО СПЕЦИАЛЬНОСТИ “ТЕРАПЕВТИЧЕСКАЯ СТОМАТОЛОГИЯ” ПУТЕМ УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ

Н.С. Мельник

Івано-Франківський національний медичний університет

OPTIMIZATION OF THE RESEARCH AND EDUCATIONAL PROCESS IN SPECIALTY “PRE- VENTIVE DENTISTRY” BY WAY OF IMPROVING THE STUDENTS INDEPENDENT WORK

N.S. Melnyk

Ivano-Frankivsk National Medical University

Резюме. У статті наведено системний підхід до вдосконалення самостійної роботи студентів – написання есе, літературний огляд за темою, яка вивчається, складання глосарію або кросворда. Для студентів запропоновано підготовку та захист презентації, проведення командних проєктів. Одним із нових видів удосконалення навчального процесу є проведення тренінгів і майстер-класів. Визначено складові частини забезпечення самостійної роботи студентів: удосконалене методичне забезпечення, різні фантомні класи для проведення практичних навичок. Описані варіанти і методи самостійної роботи студентів, як ефективної складової професійної підготовки майбутнього фахівця.

Ключові слова: самостійна робота студентів, методи і засоби навчання.

Резюме. Статья предлагает системный подход к усовершенствованию самостоятельной работы студентов – написание эссе, литературное образование по изучаемой теме, составление глоссария или кроссворда. Студентам предлагается подготовка и защита презентации, проведение командных проектов. Одним из новых видов усовершенствования учебного процесса является проведение тренингов и мастер-классов. Определены составные части обеспечения самостоятельной работы студентов: усовершенствование методического обеспечения, разнообразные фантомные классы для отработки практических навыков. Описаны варианты и методы самостоятельной работы студентов, как эффективной составляющей профессиональной подготовки будущего специалиста.

Ключевые слова: самостоятельная работа студентов, методы и средства обучения.

Summary. The article offers a systematic approach to the improvement of student’s independent work – writing essays, literary review on the studied topic, a glossary, or a crossword puzzle. Students are encouraged to prepare and defend presentations, conduct team projects. Trainings and master-classes are the new methods for improvement of educational process. The author determines compounds of student’s independent work: advanced methodological support, a variety of phantom classes for practical skills. The author also describes options and methods of student’s independent work as an effective component of future specialist’s training.

Keywords: student’s independent work, methods and means of instruction.

Постановка проблеми і аналіз останніх досліджень. Інтеграція в європейський інформаційний та освітній простір зумовлює необхідність реформування української медичної освіти відповідно до Болонської декларації, яка передбачає безперервність навчального процесу з кредитно-модульною його організацією. Метою зазначених змін є забезпечення якісної підготовки фахівця шляхом застосування прогресивних методик навчання, впровадження сучасних інформаційних та інноваційних технологій для безперервного циклу підвищення професійного рівня підготовки медичних фахівців[5].

Рішення про приєднання до Болонського процесу розширило права вузів, визначаючи їх самоврядування як само-

цінність, але висвітило низку нових пріоритетів і завдань, першочерговим з яких є формування якісно нового рівня підготовки студентів [2]. Студенти повинні самостійно розпізнавати типові клінічні ситуації, а також розвивати власний стиль мислення і мати нетривіальний, оригінальний підхід у розв’язуванні різноманітних проблем та нетипових клінічних ситуацій, що виникають у практиці лікаря [1]. Досягнути такої мети можливо тільки у разі цілеспрямованого розвитку і системному реформуванні вищої освіти, за умов вироблення нових підходів до організації і змісту освітніх процесів, спрямованих на забезпечення відповідності міжнародним стандартам освіти [7].

Упровадження кредитної системи освіти забезпечує